

הנאת ריח של חמץ

ויקרא י"ג

(נא) וְרָאָה אֶת-הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כִּי-פָשָׁה הַנֶּגַע בְּבָגֶד אוֹ-בְעֶרְבָב אוֹ בְעוֹר לְכָל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה הָעוֹר לְמִלְאָכָה צָרַעַת מִמֶּאֱרַת הַנֶּגַע טָמֵא הוּא:

השגות רמב"ן לספר המצוות מצוות עשה ששכחן י"ד

שנצטוינו להרחיק מליהנות בבגד שנראה בו נגע צרעת ונטמא. והוא אמרו יתעלה "צרעת ממארת הנגע טמא הוא" ודרשו בספרא "צרעת ממארת תן בו מארה אל תהנה בו" אין לי אלא מוחלט מוסגר מנין תלמוד לומר כי צרעת

רמב"ם חמץ ומצה א'

הַחֶמֶץ בַּפֶּסַח אֲסוּר בְּהִנְיָה, שְׁנֶאֱמַר: "וְלֹא יֵאָכֵל חֶמֶץ" (שם יג, ג) - לֹא יֵהָא בּוּ הַתֵּר אֲכִילָה.

שולחן ערוך אורח חיים תמ"ג

(א) חֶמֶץ מו' שְׁעוֹת וְלִמְעֵלָה בַּיּוֹם י"ד, אֲסוּר בְּהִנְיָה, לְאֶפְלוֹ חֶמֶץ שֶׁל עֶכְזוֹם אֲסוּר לִיהֲנוֹת מִמֶּנּוּ (טור סימן ת"ן וריב"ש סימן ת"ן), וְאֲסוּרוֹ הַחֶמֶץ שֶׁתִּי שְׁעוֹת קִדְּם דְּהִינּוּ מִתְחַלֵּת שְׁעָה חֲמִישִׁית, וְמִיָּהוּ כָּל שְׁעָה חֲמִישִׁית מִתֵּר בְּהִנְיָה, וְרִשְׁאֵי לְמַכְרוֹ לְעֶכְזוֹם, אֶפְלוֹ הַרְבֵּה בְּיַחַד שְׁוֹדָאֵי לֹא יֵאָכְלוּ קִדְּם פֶּסַח; וְכֹל לְהֵאָכִילוֹ לְבִהְמָה חַיָּה וְעוֹף, וּבְלֵבֶד שְׁיַעֲמֵד עֲלֵיהֶם לְרִאוֹת שְׁלֵא יִצְנִיעוּ מִמֶּנּוּ, וְיִבְעַר מֵה שְׁשִׁירוֹ מִמֶּנּוּ, וּמִתְחַלֵּת שְׁעָה חֲמִישִׁית וְלִמְעֵלָה, אֲסוּרוֹ גַּם בְּהִנְיָה.

ביאור הלכה שם

(א) אפי' חמץ של נכרי אסור ליהנות ממנו – כתבו האחרונים בסי' תמ"ח דלפ"ז אסור להריח גם פת חמה של עכו"ם.

ובחמד משה מפקפק בעיקר דינא דריח פת חמץ ואפילו בישראל לפי מה דקי"ל ביורה דעה סימן ק"ח דדבר שאינו עומד לריח מותר להריח בו וכמו כן לענין פת, עיין בדבריו.

אכן באמת לא ברירא עיקר דבר זה אם פת אינו עומד לריח עיין לעיל סי' רי"ד בהג"ה ב' דעות בזה ועיי"ש בביאור הגר"א גם ביורה דעה סי' ק"ח גופא איתא לחד מ"ד דבחמץ בפסח דאיסורא במשהו אמרי' ריחא מילתא עיי"ש. ובר מן דין יש לאסור מטעם אחר דשמא יבא לאכלו. עיין במנ"י כלל ל"ו ס"ק ל"ח שהאריך בפרטים אלו והביא שם בשם הרוקח כעין זה. ולעיל סי' רט"ז ס"ב בביאור הלכה ד"ה המוסק כתבנו בכגון זה לאיסור ובפרט בחמץ דלא בדילא מיניה כולא שתא:

שולחן ערוך אורח חיים רטז:י"ד

הגה: וי"א דהמריח בפת חם יש לו לברך שנתן יח טוב בפת (אבודרהם וב"י סימן רצ"ו בשם א"ח), וי"א דאין לברך עליו (ב"י), לכך אין להריח בו.

שולחן ערוך יורה דעה קמ"ב

(טו) אֲסוּר לְשַׁמֵּעַ כְּלֵי שִׁיר שֶׁל עֲבֹדֹת כּוֹכָבִים אוֹ לְהַסְתַּפֵּל בְּנוֹי עֲבֹדֹת כּוֹכָבִים, כִּיּוֹן שְׁנִינְהָ בְּרִאֵיהֶּ. (ומיניה דבר שאין מתכוון, מתר (מצא הגה בשם רבי ישעיה האחרון ז"ל) (ועי' ס"ק ל"ד).)

ש"ך שם ס"ק לד

ומבואר שם בש"ס ופוסקים דאפי' אפשר לו לילך למקום אחר מותר כשאינו מתכוין. ומבואר בתוס' והרא"ש ורבינו ירוחם שם דמיירי בענין שיכול לאטום אזניו ולעצום עיניו ולסתום נחיריו שלא יהנה מן הקול והמראה והריח ומותר כשאינו מתכוין להנאתם דלא הוי פסיק רישיה. הא לאו הכי אסור. אבל כשמתכוין מבואר שם בש"ס ופוסקים דאפילו א"א לו לילך למקום אחר אסור:

חפץ חיים לשון הרע - באר מים חיים - הערות כלל ו

ומשמע בהדיא דמשום שיכול להאטים אזניו ולהעצים עיניו מותר אפילו כשהוא שומע או רואה כיון שאינו מתכוין להנאה, דאל"ה אלא שמעצים עיניו הרי אינו נהנה כלל. ועוד דהלא משמע מש"ך שאינו חולק על הרמ"א רק מפרש אותו ובהגהת רמ"א מפורש בהדיא דכשאינו מתכוין מותר אפילו לשמוע ולהסתכל דהלוא על דברי המחבר קאי, ועוד דזה לשון הגהת ריא"ז והוא בשלטי גבורים בפסחים פ"ש שדברי הרמ"א נובע הימנו וז"ל "וכן אם היה רואה נוי עכומ"ז או שהיה שומע נגינת הכומרים המנגנים לפני עכומ"ז אם אינו מתכוין להנות שאינו חפץ בהנאה זו ואינו צריך לה מותר ואם היה מתכוין להנות אסור שאף הקול והמראה אף על פי שאין בהם ממש אסור להנות בהם עכ"ל"

הליכות שלמה ד"ב

הנמצא במקום שנודף שם ריח חמץ אסור לעשות פעולה של שאיפת ריח אף על פי שאין כוונתו ליהנות.

משפטיך ליעקב עמ' תצח/ ערוגת הבשם חמץ עמ' סה

יכול אדם ללכת לכותל המערבי דרך סמטאות השוק האפופות בריח מאפיות החמץ אם הולך כדרכו ואינו מתכוין להנות אבל לשהות בשוק יש לחוש ולאסור שמא יתכוין להנות מריח החמץ

מוריה תו-תח (שנת לד י-יב) הרב יצחק זילברשטיין עמ' שט

אנחנו רגילים ללכת לכותל המערבי דרך השוק הערבי. בשוק יש ריחות מאד חזקים של חמץ וזה ריח מגרה מאד. בנוסף לכך יש שם פיתות מאד מיוחדות שאני מאד נהנה להסתכל עליהם השאלה היא האם מותר ללכת במקום כזה שנהנים מריח של חמץ ומהמראה שלהם או שרצוי להמנע מללכת במקום כזה שמריחים ריח של חמץ ונהנים מהמראה

אם הולך לשם ואינו מתכוון ליהנות מהחמץ ולא מהמראה ולא מהריח מותר לטייל שם. ודבר זה נקרא בלשון הגמרא פסחים דף כה ע"ב "אפשר ולא קא מיכוון" דהיינו שאפשר לו ללכת למקום אחר אבל אינו מכוון ליהנות מהאיסור. ונחלקו שם בגמרא אם אסור או מותר ולמעשה בלישנא בתרא אמר דבא שזה תלוי במחלוקת של דבי יהודה ורבי שמעון אם דבר שאינו מתכוון מותר או אסור